

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 กลุ่มตัวอย่างผู้บอกภาษาและการจัดระเบียบข้อมูล

ข้อมูลมาตุภาษาได้รับความอนุเคราะห์จากโครงการร่วมมือและวิจัยมาตุภาษาระหว่าง Infant Research Center University of New South Wales (UNSW) กับหน่วยปฏิบัติการวิจัยทางภาษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้ทำการศึกษาภาษาของแม่ทั้งหมด 12 คน โดยมีการศึกษาแบบติดตามในระยะยาว (longitudinal study) คือแม่เมื่อพูดกับทารกใน 5 ช่วงอายุ คือในวัยแรกเกิด 3 เดือน 6 เดือน 9 เดือน จนถึง 12 เดือน ตามลำดับ แต่ละช่วงอายุมีความยาวในการพูดไม่ต่ำกว่า 10 นาที และไม่เกิน 30 นาที แม่ดังกล่าวมีอายุระหว่าง 25 ถึง 30 ปี อยู่ในกลุ่มชนชั้นกลางมีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปและพูดภาษาไทยกรุงเทพ ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้บอกภาษาแบบสุ่ม เป็นแม่จำนวน 4 คนที่ให้กำเนิดทารกในระหว่างวันที่ 21 ธันวาคม 2537 ถึง วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2538

การจัดระเบียบข้อมูลมีการกำหนดตัวเลขแสดงลำดับก่อนหลังในการเก็บ ลำดับการเก็บข้อมูลมีลำดับตามลำดับการให้กำเนิดทารกนั่นเอง ตัวเลขดังกล่าวปรากฏตามหลังตัวอักษร IDS ซึ่งหมายถึง Infant Directed Speech ในการวิจัยครั้งนี้คัดเลือกแม่ในลำดับที่ 1, 3, 7 และ 10 ส่วนอักษร F และ M ที่ปรากฏตามหลังตัวเลขดังกล่าวหมายถึงเพศของทารก การจัดระบบข้อมูลในงานวิจัยชิ้นนี้มีรายละเอียดดังนี้คือ

IDS01-F หมายถึง แม่ที่ให้กำเนิดทารกหญิงในวันที่ 21 ธันวาคม 2537

IDS03-F หมายถึง แม่ที่ให้กำเนิดทารกหญิงในวันที่ 26 ธันวาคม 2537

IDS07-M หมายถึง แม่ที่ให้กำเนิดทารกชายในวันที่ 19 มกราคม 2538

IDS10-M หมายถึง แม่ที่ให้กำเนิดทารกชายในวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2538

นอกจากนี้ในส่วนของการบ่งช่วงอายุของทารกที่แม่พูดด้วยแสดงอยู่ถัดจากอักษรบ่งเพศของทารก ตามด้วยตัวเลขที่ปรากฏท้ายสุดคือตัวเลขบอกลำดับที่ของหน่วยความที่ปรากฏในเวลา 20 นาที ที่ทำการบันทึกเทปดังกล่าว เช่น IDS01-F-3-136 หมายถึง แม่คนที่หนึ่งที่พูดกับทารกหญิงวัย 3 เดือน หน่วยความที่ 136

3.2 การเก็บข้อมูล

3.2.1 หน่วยความ

นำเสียงที่บันทึกจากแม่ขณะพูดกับลูกในวัยแรกเกิด 3 เดือน 6 เดือน 9 เดือน จนถึง 12 เดือน ตามลำดับนั้นมาทำการถ่ายถอดเป็นตัวอักษรโดยมีหน่วยในการศึกษาคือหน่วยความ คือ หน่วยในภาษาพูดที่มีความเป็นเอกนัย (unified whole) ทางความหมายในการสื่อสาร ในเชิงวิเคราะห์ สามารถใช้เกณฑ์ทางเสียงคือการหยุดเว้นระยะ จำแนกหน่วยความออกจากกัน (Luksaneeyanawin , 1983 อ้างจาก กรองกาญจน์ ชาวหนู , 2539)

3.2.2 ประโยคคำถาม

เก็บข้อมูลประโยคคำถามได้นำหน่วยความทั้งหมดมาคัดเลือกเฉพาะที่มีรูปเป็นประโยคคำถาม ด้วยเกณฑ์ทางรูป เกณฑ์นี้ได้มาจากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับประโยคคำถามในภาษาไทย (Bhamoraput , 1972 ; Noss , 1964 ; Luksaneeyanawin , 2532 ; วิจิตร , 2520 ; ปราณี , 2521 ; จิตราภรณ์ , 2525 ; นววรรณ , 2527 ; เฉลียว , 2529) โดยถือแนวของสุตาพร ลักษณะนิยานาวิน (Luksaneeyanawin , 2532) เป็นหลักในการวิเคราะห์ ทั้งนี้ไม่นำประโยคคำถามชนิดที่บ่งชี้ด้วยเกณฑ์ทางเสียงมาศึกษา จากการเก็บข้อมูลพบว่ามีประโยคคำถาม 4 ชนิดโดยหนึ่งในจำนวนนั้นยังไม่มีผู้ศึกษาไว้คือ ประโยคคำถามแบบแสดงด้วยหน่วยถามย้ำ

การเก็บข้อมูลประโยคคำถามจึงอธิบายได้เป็น 2 ขั้นตอนดังนี้คือ

ขั้นที่ 1. พิจารณาหน่วยความที่เป็นกรถาม แล้วเก็บข้อมูลประโยคคำถามด้วยเกณฑ์ทางรูป จากที่มีผู้ศึกษาไว้ดังกล่าว ได้ประโยคคำถามที่แสดงด้วยคำแสดงกรถาม (interrogative words) และ ประโยคคำถามที่แสดงด้วยคำลงท้ายแสดงกรถาม (interrogative particles) ได้ประโยคคำถามดังนี้

ชนิดที่ 1 คือ ประโยคคำถามที่มีความน่าเสนอสมบูรณ์และแสดงด้วยคำลงท้ายแสดงกรถาม ด้วยประโยคคำถามชนิดนี้มีลักษณะคำตอบที่แสวงหาเป็นแบบตอบรับปฏิเสธจึงจัดเป็น ประโยคคำถามแบบตอบรับปฏิเสธ

ชนิดที่ 2 คือ ประโยคคำถามที่มีความน่าเสนอสมบูรณ์สองความน่าเสนอ โดยใช้ คำเชื่อม "หรือ" (Non-polar disjunctives question) ด้วยประโยคคำถามชนิดนี้มีคำตอบที่ต้องการเป็นแบบให้เลือกเอาจากเนื้อความที่น่าเสนอความใดความหนึ่ง จัดเป็นประโยคคำถามแบบให้เลือกตอบ

ชนิดที่ 3 คือ ประโยคคำถามที่มีความน่าเสนอไม่สมบูรณ์คือเป็นเพียงส่วนของความน่าเสนอและแสดงด้วยคำแสดงกรถาม (interrogative words) ด้วยประโยคคำถามชนิดนี้มีคำตอบที่ต้องการเป็นเนื้อความก็จะจัดเป็นคำถามแบบให้ตอบเนื้อความ

ขั้นที่ 2. ทำการวิเคราะห์ ประโยคคำถามที่ แสดงด้วยคำลงท้ายแสดงการถาม (interrogative particles) ในกลุ่มที่อาจใช้เป็นคำลงท้ายแสดงความรู้สึกหรือแสดงการสั่ง บอก และอื่นๆ ได้ด้วย เช่น "เนอะ" "อะ" และ "หา" โดยตัดประโยคที่ใช้แสดงความรู้สึกหรือแสดงการสั่ง บอก และอื่นๆที่ไม่ใช่การถามออกไปได้ประโยคคำถามชนิดที่ 4

ชนิดที่ 4 คือ ประโยคคำถามที่ต้องการคำตอบยืนยันความมั่นใจแก่ผู้ถาม จัดเป็นประโยคคำถามแบบแสดงด้วยหน่วยแสดงการถามซ้ำ

ข้อนำสังเกตเกี่ยวกับคำลงท้ายหลังคำถามแสดงการถาม (Post Question Particles) คือ ละ เสา /la/ /lɛw/ ดังที่อมรา ภมรบุตร (Bhamoraput, 1972) อภิปรายไว้และพบในประโยคคำถามแบบให้ตอบเพื่อความในงานวิจัยนี้คือการละคำว่า "ทำไม" เหลือเพียง "ละ" คำเดียว ดังนี้

IDS07-N-M-72	ทำไมนมแม่แล้วไม่นอนละลูก
73	ต้องกินนมขวดละฮะ
IDS 07-M-6-101	ไหน
102	วันนี้ไม่คุยกันละ
103	อะ

จะจัดเป็นประโยคคำถามแบบให้ตอบเพื่อความ ชนิด "ทำไม" คือ " (ทำไม)ต้องกินนมขวดละฮะ" และ "(ทำไม)วันนี้ไม่คุยกันละ"

จากการพิจารณาประโยคคำถามตามขั้นตอนดังกล่าว งานวิจัยนี้จะไม่ศึกษาประโยคที่มีลักษณะคล้ายประโยคคำถามต่อไปนี้

(1) "อะไร" ที่ใช้เป็นคำอธิษฐานพรนาม (อุบัติศัลปสาร, พระยา, 2461) เช่น

IDS10-M-9-10	โอ้ไม่เป็นไรลูก
11	ไม่เป็นไรครับ

(2) "อย่างไร" ที่ใช้เป็นคำลงท้ายแสดงการเน้นย้ำ (Bhamoraput, 1972) เช่น

IDS01-F-12-10	เล่นอะไรคะ
11	โอ้
12	โอ้มา
13	มาแม่ช่วยแม่ช่วย
14	นี่ใจ
15	มันคร่ำอยู่ใจ

(3) "ไหน" ที่ใช้เรียกร้องให้แสดงกริยาอาการ จัดเป็นการเน้นย้ำการสั่ง และแม่อาจใช้เพื่อเรียกร้องความสนใจอีกด้วย สันนิษฐานว่า "ไหน" ในความหมายนี้อาจกลายความหมายมาจาก "ไหน" ที่ใช้ตามสถานที่ เมื่อนำไปใช้ตามข้อมูลที่เป็นนามให้แสดงว่าสิ่งไหนขึ้นไหน ทำให้ความหมายในเชิงการขอร้องให้แสดงนี้กลายมาสู่การขอร้องให้แสดงกริยาอาการ กลายเป็นการใช้เน้นย้ำคำสั่งนี้เช่น

IDS01-F-9-276

ไหนไหวก่อนลูก

IDS01-F-313

ไหนอ่านหนังสือให้แม่ฟัง

3.3. การวิเคราะห์ชนิดและจำนวนของประโยคคำถาม

3.3.1. การจำแนกประโยคคำถาม

จำแนกประโยคคำถามด้วยเกณฑ์ทางรูปประโยคดังที่กล่าวข้างต้น (ดูรายละเอียดใน

3.2.2)

3.3.2. การจำแนกชนิดย่อยของประโยคคำถามชนิดที่เจาะจงศึกษา

จำแนกชนิดย่อยของประโยคคำถามชนิดที่เจาะจงศึกษา ด้วยเกณฑ์ทางความหมาย ดังนี้

3.3.2.1. ประโยคคำถามแบบตอบรับปฏิเสธ ใช้เกณฑ์ทางความหมายคือ ข้อสมมุติในการรู้ข้อเท็จจริง การแสดงออกในเรื่องความเชื่อดั้งเดิมของผู้พูด และความหมายเชิงทัศนคติ (ปราณี, 2521 ; จิตราภรณ์, 2525 ; เจริญ, 2529 ; สุดาพร ลักษณียานานิน, 2532) ถ้าความน่าเสนอมีความสมบูรณ์และมีความคาดหวังคำตอบรับปฏิเสธก็จะจัดเป็นประโยคคำถามแบบตอบรับปฏิเสธ

3.3.2.2. ประโยคคำถามแบบให้ตอบเพื่อความ ใช้ลักษณะคำตอบที่ต้องการและคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์

เช่น ประโยคคำถามที่แสดงด้วยคำแสดงการถาม "ไหน" หากต้องการคำตอบเป็นส่วนเสริมบอกสถานที่ที่จัดไว้เป็น "ไหน1" คือไหนประเภทที่หนึ่ง หากต้องการคำตอบเป็นนามวลี ซึ่งเป็นคำนาม/สรรพนามแสดงการชี้เฉพาะ(Demonstrative) จะจัดเป็น "ไหน2" คือไหนประเภทที่สอง เช่นในประโยคที่ว่า "น้องพลอยจะไปไหน" จัดเป็น "ไหน1" และประโยคที่ว่า "ไหนสีแดงคะลูก" จัดเป็นชนิด "ไหน2"

3.3.3. การนับจำนวนประโยคคำถาม

นับจำนวนประโยคคำถามแต่ละชนิดที่แม่พูดกับทารก เริ่มจากเมื่อทารกอยู่ในวัยแรกเกิด 3 เดือน 6 เดือน 9 เดือน จนถึง 12เดือน ตามลำดับโดยคิดเปรียบเทียบเป็นคำร้อยละ

3.3.4. การศึกษาพัฒนาการ

ศึกษาพัฒนาการของปริมาณประโยคคำถามที่พบในแต่ละช่วงอายุ เปรียบเทียบกับพัฒนาการของทารก

3.4. การวิเคราะห์วัจนกรรมของประโยคคำถาม

การวิเคราะห์วัจนกรรมของประโยคคำถามทั้งหมด โดยมีขั้นตอนดังนี้คือ

ขั้นที่1. พังทเพที่ไดัทำการบันทึกเสียงที่แม่พูดกับทารกเอาไว้

ขั้นที่2. พิจารณาว่าประโยคคำถามที่แม่พูดกับทารกนั้นแม่ทำอะไร กล่าวคือคำพูดนั้นจัดเป็นการกระทำด้วยการกล่าวด้วยอะไร โดยใช้คำกริยาแสดงการกระทำด้วยการกล่าวด้วย (Linguistic action verb) คือ คำกริยาที่แสดงการกระทำด้วยการกล่าวด้วยคำโดยมีเจตนาในการกล่าวด้วยคำนั้นๆ (กรอณาญณ์ ชาวหนู , 2539)

ขั้นที่3. ใช้เกณฑ์ที่ศึกษาและปรับใช้มาจากทฤษฎีวัจนกรรม (Searle , 1969 ; Vandevcken,1990) ในการวิเคราะห์การกระทำด้วยการกล่าวด้วยดังนี้

(1) เกณฑ์เกี่ยวกับเนื้อหาของความนำเสนอ (Propositional content rule) (Searle , 1969 ; Vandevcken,1990) ได้แก่รายละเอียดเกี่ยวกับวัจนกรรมนั้นๆว่าผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังกระทำอะไร

(2) เกณฑ์เกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐาน (preparatory rule) (Searle , 1969 ; Vandevcken,1990) ได้แก่ปัจจัยพื้นฐานทางความเชื่อของผู้พูดผู้ฟังที่มีมาก่อนความนำเสนอจะเกิดขึ้น

(3) เกณฑ์เกี่ยวกับความจริงใจ (sincerity rule) (Searle , 1969; Vandevcken,1990) ได้แก่ความต้องการที่แท้จริงของผู้พูดในด้านเจตนาและทัศนคติต่อการกล่าวด้วยคำนั้นๆ

(4) เกณฑ์เกี่ยวกับสาระสำคัญของความจริงใจ (essential rule) (Searle , 1969; Vandevcken,1990) ได้แก่สาระสำคัญของกรกล่าวด้วยคำแต่ละชนิดว่าต้องการให้เกิดการกระทำอะไรขึ้น

(5) ความตั้งใจเกี่ยวกับวัจนผล (perlocutionary intention) ได้แก่ความคาดหวังของผู้พูดถึงผลที่จะได้รับจากการกล่าวด้วยนี้ ในการวิเคราะห์จะไม่สนใจถึงผลที่เกิดขึ้นจริงในฝ่ายผู้ฟังว่าจะสัมฤทธิ์ผลหรือไม่ (Vandevcken,1990)

(6) จุดความสนใจในการนำเสนอความตั้งใจ (illocutionary point) ได้แก่การที่การแสดงเจตนา นั้นให้น้ำหนักไปยังฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดของคู่สนทนา (Vandevcken,1990)

(7) การให้น้ำหนักของถ้อยคำ (Degree of strength) เป็นเกณฑ์ทางด้านสภาวะจิตใจ(Mental stage)ซึ่งอยู่ภายใต้เกณฑ์แห่งความจริงใจ แต่นำมากกล่าวไว้ในที่นี้เพราะมีรายละเอียดที่มี

ส่วนสำคัญในฐานะเป็นเกณฑ์จำแนกคำกริยาแสดงการกล่าวด้วย (Linguistic action verbs) การให้น้ำหนักของด้วยคำโดยมากแสดงออกด้วยทำนองเสียงและการขึ้นลงของระดับเสียง (Vandeviken, 1990)

ขั้นที่ 4 จัดกลุ่มการกระทำด้วยการกล่าวด้วยเป็นวัจนกรรม 5 ประเภทคือ วัจนกรรมการบอก (Assertives) วัจนกรรมคำถาม (Question) วัจนกรรมคำสั่ง (Directives) (Searle, 1969) และ วัจนกรรมการแสดงความรู้สึก (Expressive) (Vandeviken, 1990) นอกจากนี้ยังมีกลุ่มของการกระทำด้วยการกล่าวด้วยที่แสดงการจัดการปฏิสัมพันธ์ (Interaction management) (Laver and Hutcheson, 1992) ด้วย (ดูภาคผนวก ก.)

3.5. การวิเคราะห์บทบาทของประโยคคำถามในมาตุภาษา

บทบาทของประโยคคำถามในมาตุภาษานี้มิใช่ศึกษาน้ำหนักของภาษาโดยทั่วไป แต่เป็นการศึกษาบทบาทของมาตุภาษาเพื่อให้ได้คำตอบว่าประโยคคำถามมีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ภาษาของทารกหรือไม่อย่างไร เนื่องจาก จุดหมายหลักของการศึกษาคือการพิจารณาว่ามาตุภาษามีบทบาทต่อการเรียนรู้ภาษาของทารกเพียงใด อย่างไรก็ตามก็ดียังไม่มีเกณฑ์การวิเคราะห์ที่แน่นอนที่จะนำมาศึกษาบทบาทของภาษา

การศึกษาเรื่องวัจนกรรมนอกจากจะมีเกณฑ์การวิเคราะห์ที่แน่ชัดแล้ว ยังเป็นการศึกษาภาษาในแง่ของการสื่อความหมาย อันจะนำไปสู่ความชัดเจนถึงการกระทำซึ่งเกิดขึ้นด้วยการใช้ภาษา จึงนำไปสู่คำตอบเรื่องบทบาทของรูปภาษานั้นๆ ได้

ขั้นตอนต่อไปนี้คือวิเคราะห์บทบาทของประโยคคำถามในมาตุภาษาจากการวิเคราะห์วัจนกรรมร่วมกับการพิจารณาบริบท พบว่าวัจนกรรมหนึ่งๆมีบทบาทแตกต่างกันออกไป ประโยคคำถามแต่ละประโยคจึงอาจมีบทบาทได้มากกว่าหนึ่ง กล่าวโดยสรุปประโยคคำถามในมาตุภาษามีบทบาทดังต่อไปนี้

1) บทบาทเพื่อการสอน (didactic) เป็นการอำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้ภาษา (Facilitates Language Acquisition) (Kitamura and Burnham, 1997) โดยเฉพาะอย่างยิ่งประโยคคำถามในมาตุภาษามีส่วนเข้าไปมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ภาษาของเด็กโดยเฉพาะในการเรียนรู้การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (communicative function) (Snow, 1977) (McLughlin, White, McDevitt and Raskin, 1983 quoted in Gallaway, Clare and Richards, Brown J. 1994)

(2) บทบาทในการแสดงความรู้สึกของแม่ (Expressive) เช่นเป็นการแสดงความสนิทสนมกับคู่สนทนา แสดงความรัก (Ferguson, C.A., 1977) สื่ออารมณ์ความรู้สึกและอำนวยความสะดวกให้ทารกเกิดปฏิ

สัมพันธ์ทางสังคม (Communicates affect and Facilitates Social Interaction) (Kitamura and Burnham,1997)

(3) บทบาทในการดึงดูดความสนใจ (Draw attention) เป็นการสร้างความสนใจต่อข้อมูลความรู้ และรักษาความสนใจนี้เอาไว้ (Engages and maintain information attention) (Kitamura and Burnham,1997) อีกทั้งเป็นการพยายามประคับประคองสถานการณ์การสนทนากับทารกให้ต่อเนื่องไปได้ และเป็นที่น่าสังเกตว่ามักแสดงออกในลักษณะควบคุม (controlling of conversation) (Malone and Guy, 1982 ; Andrews and Bernstein, 1987 quoted in Gallaway, Clare and Richards, 1994.)

ทำการวิเคราะห์ตามลำดับขั้นตอนดังกล่าวแล้ว สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังจะรายงานในบทที่4 ถึง 6 ต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย